

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
професорсько-викладацького складу
22–23 квітня 2020 р.

Збірник наукових праць
професорсько-викладацького складу академії
за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році

Полтава 2020

Редакційна колегія:

Аранчій В. І., ректор академії, кандидат економічних наук, професор.

Горб О. О., проректор з науково-педагогічної, наукової роботи, професор кафедри екології збалансованого природокористування та захисту довкілля, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Галич О. А., декан факультету економіки та менеджменту, директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнесу, професор кафедри інформаційних систем та технологій, кандидат економічних наук, доцент.

Дорогань-Писаренко Л. О., декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, кандидат економічних наук, доцент.

Дудніков І. А., декан інженерно-технологічного факультету, професор кафедри галузеве машинобудування, кандидат технічних наук, доцент.

Кулинич С. М., декан факультету ветеринарної медицини, професор кафедри хірургії та акушерства, доктор ветеринарних наук, професор.

Маренич М. М., декан факультету агротехнологій та екології, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Опара М. М., фахівець відділу з питань інтелектуальної власності, професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І.Сазанова, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Поліщук А. А., декан факультету технології виробництва та переробки продукції тваринництва, доктор сільськогосподарських наук, професор.

Чайка Т. О., начальник редакційно-видавничого відділу, кандидат економічних наук.

Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році (м. Полтава, 22-23 квітня 2020 року). – Полтава : РВВ ПДАА, 2020. – 438с.

Таким чином, за результатами проведених досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Біометричні показники кукурудзи характеризувалися середнім ступенем варіювання. Ознаки кількості рядів зерен і виходу зерна кукурудзи за своїм проявом були відносно стабільними.

2. За досліджуваними показниками можна виділити гібриди: Орфеус, Феномен, Фуріо і Енігма.

3. Сильні взаємозв'язки встановлені між показниками маси 1000 зерен із масою зерна з качана та масою качана, а також маси зерна з качана із масою качана.

Список використаних джерел

1. Агафонов Н. М. Сроки посева, густота растений и продуктивность кукурузы. *Кукуруза и сорго*. 1996. № 2. С. 7–8.

2. Баган А. В. Формування продуктивності та якості зерна гібридів кукурудзи залежно від попередника. *Вісник ПДАА*. 2015. № 4. С. 32-35.

3. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта. М. : Агропромиздат, 1985. 351 с.

4. Кравченко Р. В. Варьирование адаптивных свойств гибридов кукурузы первого поколения (генотипов) под влиянием регулятора роста. *Научный журнал КубГАУ*. 2012. № 77 (03).

5. Кравченко Р. В. Реализация продуктивного потенциала гибридов кукурузы по технологиям различной интенсивности. *Вестник БСХА*. 2009. № 2. С. 56–60.

ВПЛИВ ЧАСУ ПРИПИНЕННЯ ОСІННЬОЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ВЕСНЯНОЇ ВЕГЕТАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Гангур В.В.,

доктор сільськогосподарських наук, ст. н. с.

Пупко О.С.,

кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Філоненко Л.М.,

методист

Важливим напрямком сучасного сільськогосподарського виробництва є стабілізація та нарощування обсягів виробництва продовольчого зерна пшениці озимої з високими якісними показниками, що буде гарантувати продовольчу безпеку країни та підвищить її роль на світових ринках.

Потепління, яке відбувається на території України в результаті поступової зміни клімату, а також впровадження у виробництво нових сортів пшениці озимої інтенсивного типу з високим генетичним потенціалом продуктивності, зумовлюють необхідність розроблення нових та удосконалення існуючих елементів адаптивних технологій вирощування цієї культури з урахуванням часу припинення і відновлення вегетації [8].

Створення умов для формування оптимальних параметрів рослин пшениці озимої до часу припинення осінньої вегетації є одним із найбільш складних завдань у технології її вирощування [9, 10]. Як перерослі, так і недорозвинуті восени рослини пшениці озимої мають недостатні адаптивні властивості, які б забезпечували їх стійкість до несприятливих факторів погоди впродовж зимового періоду [11]. Дослідженнями встановлено, що посіви пшениці озимої за розміщення у сівозміні по чорному пару та після кукурудзи на силос найбільш високу врожайність формували у роки з припиненням осінньої вегетації у третій декаді листопада (відповідно 5,67 та 5,58 т/га) [6].

Час відновлення весняної вегетації та характер перебігу погодних умов цього періоду є надзвичайно важливими у формуванні врожаю озимої пшениці.

На Полтавщині в кінці шістдесятих років минулого століття В.Д. Мединцем було доведено існування екологічного ефекту часу відновлення весняної вегетації зимуючих рослин [4]. У відповідності з ним ріст, розвиток, продуктивність, наприклад, озимої пшениці визначається тим, коли починається вегетація – в ранні, оптимальні чи пізні строки [5]. Чим раніше відбувається її відростання, тим сприятливіші умови для культури навесні та влітку, і навпаки [3].

Надалі розвиток цього наукового напрямку відображено в наукових публікаціях І. Т. Нетіса [7], І. П. Браженка та інших [1, 2].

Тому, метою досліджень було встановити вплив часу припинення осінньої та відновлення весняної вегетації на продуктивність пшениці озимої.

Дослідження проведено у польових стаціонарних дослідах впродовж 1996–2018 рр. на Полтавській державній сільськогосподарській дослідній станції ім. М.І. Вавилова, Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем типовий малогумусний важкосуглинковий.

Метод проведення досліджень – польовий. Повторність чотириразова, розміщення варіантів і повторень – систематичне. Посівна площа ділянки – 172,8 м², облікова – 96 м². Попередник – горох на зерно. Протягом періоду проведення досліджень вирощували наступні сорти пшениці озимої: Альбатрос одеський, Одеська 267, Василина, Левада, Знахідка одеська, Ватажок, Нива одеська. Спосіб сівби – звичайний рядковий з шириною міжрядь 15 см. Норма висіву 5,0 млн. схожих насінин на гектар.

За результатами багаторічних спостережень за впливом метеорологічних факторів на продуктивність пшениці озимої, в дослідах Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції ім. М.І. Вавилова встановлено взаємозв'язок між часом припинення осінньої та відновленням весняної вегетації і рівнем продуктивності цієї культури. В 1996, 2001, 2005 і 2008, 2009, 2014 роках було відносно пізнє припинення і раннє відновлення вегетації рослин пшениці озимої. При цьому продуктивність її знаходилась на рівні, відповідно, 3,77, 4,03, 4,53, 5,77, 6,11 і 5,43 т/га. В той же час, в роки з більш раннім припиненням вегетації і пізнім відновленням вегетації, простежувалася тенденція до зниження продуктивності пшениці озимої.

Також досліджено, що атмосферні опади, які випадають до переходу зерна в репродуктивну фазу, збільшують питому вагу вегетативних органів куль-

тури, а ті, що випадають в фазу "цвітіння – молочна стиглість зерна", підвищують урожайність зерна.

Отже, врахування часу припинення осінньої та відновлення весняної вегетації за розроблення технологічних прийомів вирощування пшениці озимої забезпечить стабільну за роками врожайність та зменшення залежності формування продуктивності культури від погодних умов.

Список використаних джерел

1. Браженко І.П., Гангур В.В., Крамаренко І.В., Чекрізов І.О., Удовенко К.П., Браженко Л.А. Час відновлення весняної вегетації озимої пшениці – догляд та продуктивність. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2006. № 1. С. 19–25.
2. Kalinichenko A., Gangur V., Marenych M. Effect of meteorological factors and time of spring vegetation recovery on the development and yield of winter grain crops in Ukraine. *Monografia Wybrane Zagadnienia Szeroko Pojetej Inzynierii Procesowej pod redakcja Andrzeja Gawdzika*. Opole, 2014. p. 25–37.
3. Мединец В.Д. О целесообразности посева пострадавших посевов озимой пшеницы. *Зерновые и масличные культуры*. 1968. № 2. С. 13–16.
4. Мединец В.Д. Весеннее развитие и продуктивность озимых хлебов. Москва: Колос, 1982. 174 с.
5. Мединец В.Д., Слепцов В.А., Опара М.М. Ощадна технологія диференційованого догляду озимої пшениці. Полтава, 2004. 36 с.
6. Мостіпан М.І. Реакція пшениці озимої на час припинення осінньої вегетації в Північному Степу України. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2019. № 1. С. 116–126, <https://doi.org/10.31210/visnyk2019.01.13>.
7. Нетіс І.Т. Початок весни та догляд за посівами озимої пшениці. *Наук. пр. «Управління онтогенезом рослин»*. Полтава, 2011. Вип. 2. С. 60–62.
8. Олійник К.М., Блажевич Л.Ю., Буслаєва Н.Г. Вплив технологій вирощування на урожайність пшениці озимої в Північному Лісостепу. *Збірник наукових праць ННЦ «Інститут землеробства НААН»*. 2018. Вип. 1. С. 15–22.
9. Орлюк А.П., Гончарова К.В. Адаптивний і продуктивний потенціал пшениці: монографія. Херсон: Айлант, 2002. 276 с.
10. Савранчук В.В., Мостіпан М.І., Ліман П.Б. Формування урожайності озимої пшениці при різних нормах висіву залежно від строків сівби в Північному Степу України. *Збірник наукових праць УДАУ*. 2003. № 57. С. 57–63.
11. Савранчук В.В., Мостіпан М.І., Ліман П.Б. Особливості формування урожайності у різновікових посівах озимої пшениці в умовах північного Степу України. *Збірник наукових праць УДАУ*. 2005. № 59. С. 34–41.